

Електронне "Державне управління: удосконалення та розвиток"
включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління
(Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643)
www.dy.nayka.com.ua | № 3 2020 р. | 26.03.2020

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.3.4](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.4)

УДК351.817(477)

*О. Ю. Бобровська,
д. держ. упр., професор,
завідувач кафедри економіки та регіональної економічної політики,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0002-2174-9040*

*О. В. Антонова,
д. держ. упр., доцент,
професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
ORCID: 0000-0002-3283-8938*

ПРАКТИЧНО ОРІЄНТОВАНА ПАРАДИГМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

*O. Bobrovska
Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Head of Economics and Regional Economic Policy Department,
Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration of the
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*

*O. Antonova
Doctor of Sciences in Public Administration, Ass. Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government,
Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration of the
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*

PRACTICAL ORIENTED PARADIGM OF PUBLIC GOVERNANCE IN PROCESSES OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Досліджено генезис і еволюцію змісту категорії «парадигма науки державного управління» як мультидисциплінарної галузі знань. Здійснено порівняльний аналіз її сучасного трактування українськими вченими. Надано загальні характеристики множини видів різноспрямованих парадигм. Показано недостатнє використання розроблених парадигм в практиці державного управління, що, на авторську думку, стало однією із вагомих причин сучасного низького економічного і соціального рівня розвитку держави. Доведено необхідність інтеграції існуючих парадигм в єдину практично орієнтовану системну парадигму державного управління. Її запровадження в практику діяльності створить умови єдності науки і практики, підвищить потік живлення спільного бачення і спільних зусиль влади і населення до досягнення спільних цілей, створить колективну гнучку солідарну

відповідальність за досягнення результатів і підвищення продуктивності спільної праці. Надано визначення змісту парадигми і запропоновано модель дослідження, розробки і реалізації інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління. Розглянуто зміст основних блоків проекту підвищення ефективності діяльності органів влади на основі застосування практичної парадигмальної моделі науки з державного управління. Надано пропозиції щодо напрямів подальших наукових досліджень парадигмального підходу до підвищення ефективності спільної діяльності органів влади і суспільства.

The genesis and evolution of the content of the category "paradigm of the science of public administration" as a multidisciplinary field of knowledge is investigated. A comparative analysis of its current interpretation by Ukrainian scientists is made. The general characteristics of many types of multidirectional paradigms are presented. Insufficient use of the developed paradigms in the practice of public administration is shown, which, in the author's opinion, has become one of the important reasons for the current low economic and social level of the state development. The need to integrate existing paradigms into a single, practically oriented systemic paradigm of public administration has been proved. Its implementation in practice will create conditions for the unity of science and practice, increase the flow of power of a shared vision and joint efforts of the authorities and the population to achieve common goals, create a collective flexible joint responsibility for the achievement of results and increase the productivity of teamwork. The definition of the content of the paradigm is given and the model of research, development and implementation of the integrated practically oriented systemic paradigm of public administration is proposed. The content of the main blocks of the project of increasing the efficiency of the activity of the authorities on the basis of the practical paradigm model of science in public administration is considered. Suggestions for directions of further scientific research of paradigm approach to increase the efficiency of joint activity of authorities and society are given. The following scientific methods were used in the study: the dialectic method (which made it possible to consider the evolution of the content of the public administration paradigm in the context of observable socio-economic processes), the method of structural analysis (to determine the constituents of existing paradigms), comparative analysis (to study the use of theory of state administration in practice of activity of bodies of state power, method of generalization (to consider the content of practical activity of public administration in the transition to a new kind of paradigms), method of reduction (to summarize all kinds of existing paradigms of science of public administration in order to determine the completeness of scientific support, their application for the analysis of problematic issues and approaches to their practical solution), method of deduction (to obtain a general conclusion on the basis of combined partial factors and their to the whole), a systematic method (for considering the object and the subject of public administration as a whole. They exist only in unity and interconnection, as a single system that has its own system characteristics and properties), the method of ascending from the abstract to the concrete (taking into account the requirements of the real object of control to the subject of control), the method of modeling (to build a model the proposed paradigm) and the design method (diversification of the components and content of the project to improve the efficiency of public authorities).

Ключові слова: парадигма; наука державного управління; практична орієнтованість парадигмального підходу; соціальна відповідальність влади; процеси; методи досліджень; інтеграційна практично орієнтована системна парадигма; модель; проект.

Keywords: paradigm; science of public administration; practical orientation of paradigm approach; social responsibility of the authorities; processes; methods of research; integration practically oriented systemic paradigm; model; project.

Постановка проблеми. Зміна економічної системи держави зумовила широкомасштабні зміни в державному устрої, економічній і соціальній сферах України. Процеси перетворення централізованої планово-адміністративної економіки в соціально орієнтовану ринкову економіку продовжують супроводжуватися складними процесами модернізації виробничих систем, пристосування їх до сучасних потреб внутрішнього і зовнішнього ринків, модернізації соціальної і гуманітарної інфраструктури, утримання стрімкого зростання цін, втрат гарантій зайнятості населення, формування нового світогляду і умов життєдіяльності, зміни ролі і впливу влади на розвиток суспільства і якість життя. Розробки відповідної стратегії і тактики розвитку держави потребують і головні тенденції сучасного світу: глобалізм і регіоналізм. Незважаючи на досить тривалий час існування незалежної України проблеми, пов'язані з цими процесами, остаточно не вирішені.

Забезпечення національних інтересів держави значною мірою залежить від практичної здатності органів державної влади використовувати наукові досягнення для якісної реалізації прийнятих реформ і стратегій розвитку економіки, а також соціальної перебудови суспільної діяльності. Ефективність їх упровадження суттєво залежить не тільки від взаємодії, співробітництва органів державної влади, громадян і бізнесу, концентрації і об'єднання їх зусиль для вирішення спільних проблем, а й від ступеня використання інноваційних ідей в управлінні суспільним розвитком. Однак сучасний стан економіки і соціальної сфери в Україні засвідчують, що ці умови поки не створені.

Відсутність тісної взаємодії органів державного управління як суб'єктів державного управління із суб'єктами діяльності державного сектору, суб'єктами діяльності громадських організацій і бізнесу викликає суперечність у системі «суб'єкт-об'єктної» взаємодії, що унеможливає їх спільну відповідальність і найшвидшу ліквідацію зазначеної проблеми. На часі стає необхідним подальше дослідження умов взаємодії і практичної участі органів влади у реалізації прийнятих реформ, посилення ролі й важливості влади у формуванні тісного партнерства й підвищенні її здатності до співпраці з керованими ланками, умов якісного урядування і вкладу органів влади в розвиток власної країни. Означене мотивує до поглиблення і об'єднання парадигм науки державного управління як наукової бази державного управління і її практичної спрямованості для визначення сучасних потреб суспільства, її керованості і підтримки, безпосередньої участі і перегляду, переосмислення і подальшого дослідження методологічних основ діяльності органів державної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перше фундаментальне наукове уявлення про категорію «парадигма» зробили зарубіжні вчені Кун Томас, В. Вільсон, Дж. Хітчис, С. Кові, Дж. Мілер та ін. Але вони досліджували цю категорію стосовно науки загалом. Предметом дослідження багатьох українських учених були теоретичні засади формування і парадигми державного управління. З опублікованих останнім часом результатів фундаментальних досліджень парадигмального підходу до державного управління України найбільш цілеспрямованими є праці В. Атаманчука, В. Вакуленко, Н. Нижник, С. Попова, О. Червякової, В. Мартиненка, О. Руденко, О. Соскіна, Н. Матвійчук-Соскіної, В. Дюндзюк, Я. Жовнірчук, Н. Попович, Лі Жуйгін, В. Воронкової, І. Утюж та багатьох інших. Сьогодні нараховується досить багато публікацій з означеної проблематики, але її практичний аспект розглянуто вкрай недостатньо.

Мета статті: проведення контент-аналізу результатів наукових досліджень основ формування парадигми державного управління, її змісту, практичної спрямованості і наукового супроводу застосування. Запропоновано концептуальні основи розширення використання парадигмального підходу до підвищення ефективності державної влади у вирішенні практичних проблем розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «парадигма» є однією із ключових категорій філософії, яку вперше впровадив Густов Бертрам. Становлення цієї категорії має довгий історичний шлях. В античній та середньовічній філософії під терміном «парадигма» розуміли сферу вільних ідей, як первообраз чи зразок, відповідно до якого створюється світ [3]. Пріоритет введення парадигми як категорії в науковий обіг належить Томасу Семюелю Куну, американському історичному філософу. Він писав: «Под парадигмами я подразумеваю признанные всеми научные достижения, которые в течении времени дают научному сообществу модель постановки проблем и их решений». До структури парадигм він включав закони, визначення, найменування застосовуваних термінів і сукупність методичних настанов, які задають ту чи іншу онтологію універсуму, сукупність загальноприйнятих стандартів, «зразків», схем вирішення окремих завдань [11].

У сучасному трактуванні парадигмою називають систему вихідних теорій, ідей, положень, допущень і принципів науки, які дозволяють надавати несуперечливі пояснення явищ, що вивчаються, будувати теорії і методи, на основі яких виникають нові різні теорії розвитку [28]. На сьогодні цю категорію застосовують різні науки і поле її наукових досліджень розширюється. Поступово відбулися зміни в розумінні її змісту і структури, а дослідження вийшли далеко за межі науки філософії. Вона стала використовуватися в методології і формуванні прогресивного бачення майбутнього, у різних сферах суспільної життєдіяльності і у вирішенні їх проблем.

Сучасний парадигмальний підхід стає міждисциплінарним і міжнауковим. Він включає в себе низку споріднених методів і структуру кроків дослідження парадигмальних явищ у тій чи іншій галузі знань чи діяльності об'єктів вивчення, виниклих явищ, які впливають на спільний розвиток і здатні сконцентрувати, узгоджувати, згенерувати і консолідувати процеси.

В умовах становлення незалежної України і переосмислення суспільних цінностей, з появою в суспільстві нових форм спільної соціальної діяльності і ринкових трансформацій теоретичному аналізу і обґрунтуванню «парадигми» як наукової бази окремих сторін наукових знань системи державної влади присвячена велика кількість досліджень [3 – 27]. У більшості наукові напрацювання здійснюються в філософському дискурсі

постнеокласичної парадигми сучасного менеджменту в умовах глобалізації. Досліджуються основи теоретичного аналізу і його використання в парадигмальній теорії. Суттєво розширив свої кордони спектр наукових досліджень можливостей застосування парадигмального підходу до науки державного управління. Сьогодні науковцями пропонуються численні види парадигм окремих напрямів і сторін діяльності, у тому числі: трансформаційна парадигма глобальної моделі політичної та економічної влади, парадигма гуманістичного менеджменту, сучасна управлінська парадигма наукових досліджень, парадигма нового державного управління, фактолістська парадигма, дефіціоналістська парадигма, парадигма соціального біхевіоризму, парадигма розвитку механізмів управління трансформації розвитку державного управління, фізико-математична парадигма, інноваційно-методологічна парадигма, інституційна парадигма, економічна парадигма, діяльнісна, нормативно-правова, системна, інструментальна, інноваційна, патерналістська, ліберальна та ін. Кожна із перерахованих парадигм надає парадигмальному підходу нових знанневих контекстів, у тому числі і для науки державного управління.

Парадигми науки державного управління характеризуються послідовною зміною видів їх теоретичного наповнення. С. Кові, характеризуючи розвиток державного управління, виділяє чотири парадигми: парадигма наукового управління, парадигма людських відносин, парадигма людських ресурсів, парадигма принципу центричного лідерства [5, с. 63 – 64]. Водночас етапи розвитку теорії державного управління дозволили виокремити окремі види парадигми: класична парадигма, неокласична, модерна і постмодерна парадигма, які виникли, сформувались і змінюються залежно від стану розвитку управлінської науки. Чітко встановити період існування кожного виду парадигми (час, період існування) і її перетворення в наступний, більш розвинутий вид важко. Однак характеристика їх теоретичного підґрунтя надає достатнє уявлення про їх зміст, особливості і віхи розвитку (табл. 1). Втім, існуючі дослідження парадигм концентруються на окремих напрямках і сферах державного управління і не створюють наукового супроводу його ефективності і потужності, ні методології побудови управління з використанням парадигмального підходу як цілісного, надскладного, багатоцільового і багатокритеріального явища управління динамічною мега-системою – суспільством. Відокремленість розроблених парадигм розвитку в системі державного управління за окремими напрямками і видами діяльності не створює і системність її конструювання. Це не сприяє врахуванню взаємовпливу складників системи управління, не дозволяє створювати і відстежувати вплив влади на керовані об'єкти, будувати взаємовідносини і різновиди співпраці за єдиними критеріями. Відсутнє і тісне поєднання теоретико-методичних і практико-організаційних засад державного управління і місцевого самоврядування в розкритті сучасних духовних та інтелектуальних орієнтирів цілісного системного розвитку суспільства.

Таблиця 1.
Парадигми державного управління в Україні в кінці XX – початку XXI сторіччя

Види парадигм	Наповнення парадигмального змісту теорією державного управління України
Класична парадигма (перша половина XX ст.)	Переважає класична теорія державного управління, характеризується існуванням теорії політичної економії, теорії організаційної поведінки, практичною раціональністю і вимірністю прийнятих управлінських рішень
Неокласична парадигма (кінець 50-х рр. XX ст.)	Концепція нового державного управління, розширення теоретичного контенту державного управління, створюються основи постмодернового суспільства. У складі наукових досліджень з'являються праці політології, організаційної теорії, виникає увага до розвитку складних систем, системної взаємодії, питання геополітики та глобального управління
Модерна парадигма (друга половина 50-х рр. XX ст.)	Доповнення політичним аналізом, мотиваційною теорією прийняття рішень, теорія регулювання конфліктів, управління людськими ресурсами, аналізом ефективності управлінської діяльності. Поглиблюється аналіз соціальних норм розвитку суспільства, вирішення проблем невизначеності та нестабільності середовища, розробка принципів розподілу влади між ієрархічними рівнями та питань розвитку адміністративної етики. Модерна парадигма представляється теорією управління суспільним розвитком, міжнародними відносинами, гегемонічною теорією, критичною теорією, теорією структуризації, характеризується технологізмом і нелінійністю
Постмодерна парадигма (кінець 70-х рр. XX ст. – початок XXI ст.)	Постмодерна парадигма державного управління представлена еволюційною постіндустріальною теорією, теорією дискурсу, символічного інтернаціоналізму, соціальною інженерією, структурним функціоналізмом та ін. Розширюються міждисциплінарність, наповнення бачення аналізом соціальних проблем. Використовуються науки політологія, економіка, різні соціальні теорії, проблеми управління суспільним розвитком, аналіз соціальних систем і їх властивостей, визначення місця науки управління і необхідності зростання конструктивного бачення. Аналізується баланс між змінами і стабільністю в суспільстві і системні зміни, здійснювані в межах модерної парадигми, застосовуються методології аналізу складних явищ і процесів, ураховується динаміка змін як граничний стан для наукового пізнання, наукові дослідження державного управління продовжуються

Джерело: складено за [5]

Концепт наукових наробок з парадигмальних основ державного управління ілюструє покроковий послідовний і складний процес осмислення цієї категорії, її структури, розширення розуміння і бачення державного управління, його ролі, місця, важливості і взаємозв'язку із суспільством, формування методологічних основ за відокремленими складниками влади і взаємозв'язків влади із суспільством.

Однак незважаючи на достатню відпрацьованість наукових основ парадигми державного управління і велику кількість напрацювань щодо її наукового представлення слід зазначити, що більшість концептуальних варіантів і теорій не вбудовані в практику діяльності органів влади і не перебувають у стані адаптації з керованими об'єктами і суб'єктами. Не запропоновані і способи поєднання парадигми державного управління в напрямі співпраці, співробітництва і соціальної відповідальності влади із суб'єктами керованих систем – об'єктами управління. Нерідко цілі державного управління не збігаються з потребами суспільства, цінностями та очікуваннями більшості громадян, а ті цілі, які збігаються, не забезпечені ресурсами, не відповідають духовним та культурним цінностям народу. Стає очевидним, що однією серед причин негараздів сучасного етапу розвитку України та чинників незадовільного стану процесів розвитку і появи непередбачуваних стихійних явищ є недоліки в діяльності органів державного управління. До загальновідомих чинників належать:

- науково необґрунтований зміст мереж, технологій і топології зв'язків між керованими об'єктами і владою в процесах забезпечення реформаторських заходів;
- невизначеність критеріїв і показників спільної відповідальності за досягнення у заплановані строки результатів реформ;
- застосування диверсифікованих форм і методів взаємодії;
- відсутність у змісті державної управлінської діяльності реформаторських заходів, зміни територіально-адміністративного і суспільного устрою в країні;
- непередбаченість зсувів у діяльності органів державної влади стосовно підвищення її практичної участі і відповідальності за реалізацію стратегій розвитку і реформаторських заходів;
- недопущення планування низьких і необґрунтованих темпів здійснення подальшої технологізації та оптимізації управлінських процесів;
- недостатність використання інструментальних факторів впливу на подолання розриву між кількісними та якісними підходами до оцінювання практичних результатів управління керованими процесами чи системами;
- відсутність моделей застосування аналізу системи органів державного управління з позиції системної динаміки, що не дозволяє оцінювати рівень впливу органів влади на загальні процеси розвитку;
- необґрунтованість співвідношень питомої ваги органів державної влади із кількістю і складністю реально вирішуваних завдань;
- відсутність досліджень поведінкового характеру органів державної влади в разі інноваційно-інвестиційної діяльності та ін.

Складається враження, що органи державної влади після затвердження стратегій, програм і планів діяльності в керованих системах суттєво зменшують увагу до їх успішної реалізації, оскільки невиконання реформаторських заходів, неотримання очікуваних результатів розвитку і недостатність позитивних економічних і соціальних змін не стає предметом протягування до спільної відповідальності керівників і виконавців або зміни керуючого чи виконавчого складу працівників. Необхідна подальша еволюція і розширення поля сумісної діяльності влади і населення, формування високопрофесійних команд в органах влади і об'єктах управління, сутнісний перегляд змісту їх діяльності, розширення взаємозв'язків і співробітництва на сучасному етапі і в перспективі. Хоча очевидно, що удосконалення технологій державного управління та їх інноваційно-інтелектуальне і практичне облаштування дозволить створити новий ключовий ресурс розвитку суспільства.

Аналіз сучасного стану економічної і соціальної сфери України ілюструє, що ні кількість парадигм, ні сутність кожної окремої з них за повного застосування в методології здійснення державної влади не забезпечують посилення її практичної спрямованості і не пришвидшують темпи розвитку країни. Необхідним є переосмислення існуючих парадигм під цим кутом зору та їх об'єднання в інтегровану практично орієнтовану системну парадигму державної влади як практичного підґрунтя діяльності її органів. На доцільності такого шляху наголошував Дж. Хітчінс, автор парадигмальної теорії суспільної стабільності: «Сьогодні не існує єдиної наукової теорії, яка б поєднувала сукупність різних уявлень науковців, а також узагальнювала б їх методологічні напрацювання» [16]. Він запропонував застосовувати сім принципів уніфікованої системи гіпотез побудови теорій, до яких належить реакція таких складних систем: системна сув'язь, адаптація системи, єдність і різноманітність, обмежене різноманіття, преференційні моделі та циклічна послідовність, які науковець рекомендував застосовувати при розробці парадигмальної теорії суспільної стабільності [13, с. 85].

На необхідність подальшого поглиблення парадигми науки державного управління наголошував і український вчений В. Мартиненко: «Характерною особливістю теорії і практики державного управління та місцевого самоврядування на сучасному етапі державотворення є формування нової парадигми державного управління, а також розроблення відповідної системи публічної влади» [8].

У складі інтеграційного підходу до розробки цілісної практично орієнтованої системної парадигми розвитку державного управління належне місце повинен зайняти корпоративний підхід як перспективний варіант сучасної суспільної доктрини. Під ним розуміють, такий спосіб організації суспільного життя, згідно з яким розвиток ініціює не тільки центр, а й органи місцевої влади і органи місцевого самоврядування, громадські організації, господарські

суб'єкти, безпосередньо територіальні громади і населення, які активно залучаються до суспільного життя [5, с. 136]. Корпоратизація розглядається як формування адекватної національним інтересам системи господарювання за принципом «від індивідуалізму до корпоратизму», як реакція на наявні труднощі розвитку суспільства. Рівень злагодженості відносин жителів громади з владою, довіри до влади, раціональність і результативність їх співпраці, взаємопорозуміння і взаємопідтримка в питаннях, організації діяльності щодо досягнення спільних цілей розвитку, ресурсного забезпечення збалансованості і сталості процесів життєдіяльності формує в суспільстві появу нової змістовно-інституційної форми суспільного стану територіальних громад – корпоративність [25, с. 267 – 268].

Визначення і характеристику інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління можна звести до такого: *інтегрована практично орієнтована системна парадигма державного управління являє собою наукових знань трансформованих у практику діяльності органів державної влади, які створюють структуровану єдність науки і практики державного управління суспільним виробництвом і розвитком держави. Вона відображає закономірний зв'язок влади і суспільства, нові системні властивості праці органів влади, характер їх відносин із суспільством, культивує спільне бачення і спільні зусилля, підтримує живлення спільних можливостей для вирішення викликів часу, формує колективну гнучкість і солідарну відповідальність за результати спільної дії.*

З урахуванням вищенаведеного пропонуємо модель дослідження розробки і реалізації інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління (рис. 1).

Ураховуючи прикладний характер вирішення проблеми побудови інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління, її розробку слід здійснити в межах державного або регіонального науково-експериментального проекту покровоко, поблоково і за рівнями ієрархій. Він відображає основний зміст програми підвищення ефективності діяльності і соціальної відповідальності органів державної влади за практичні результати діяльності керованих систем, в якій будуть згенеровані всі досягнення науки державного управління.

До основних кроків реалізації програмних заходів доцільно включити: теоретико-методичне узагальнення практичних завдань і функцій діяльності органів державної влади в контексті їх участі в забезпеченні цілей розвитку керованих систем; виокремлення основних результатів діяльності керованих систем і визначення їх потреб в управлінському забезпеченні; визначення спільних видів суб'єкт-суб'єктної діяльності для досягнення цілей, завдань і очікуваних результатів; створення єдиної системно-інформаційної аналітичної і звітної бази для своєчасного інформування і оцінювання загального стану і руху процесів у середовищі впливу державної влади за видами і формами діяльності, за критеріями і показниками результатів, за ресурсами і їх раціональним й ефективним використанням; уточнення змісту і складу методології розробки і запровадження парадигми; обґрунтування етапів, технологій, нормативно-законодавчої бази і організаційного інструментарію її практичного впровадження. Виокремлені етапи об'єднуються, систематизуються і пов'язуються між собою і результатами попередніх дій для розробки парадигми в єдиному проекті підвищення ефективності практичної діяльності органів державної влади, у тому числі для проведення практичної апробації і аналізу результатів впровадження проекту (за необхідності доробка і внесення змін), документального оформлення і прийняття проекту в експлуатацію.

Етапи державного проекту передбачають використання не лише базисних знань, а й особливостей формування і плину соціальних, економічних і господарських процесів. Останні повинні базуватися на поєднанні об'єктивної і суб'єктивної інформації та інструментах методичних конструкцій і виконуватися командою високопрофесійних фахівців-практиків разом із науковцями.

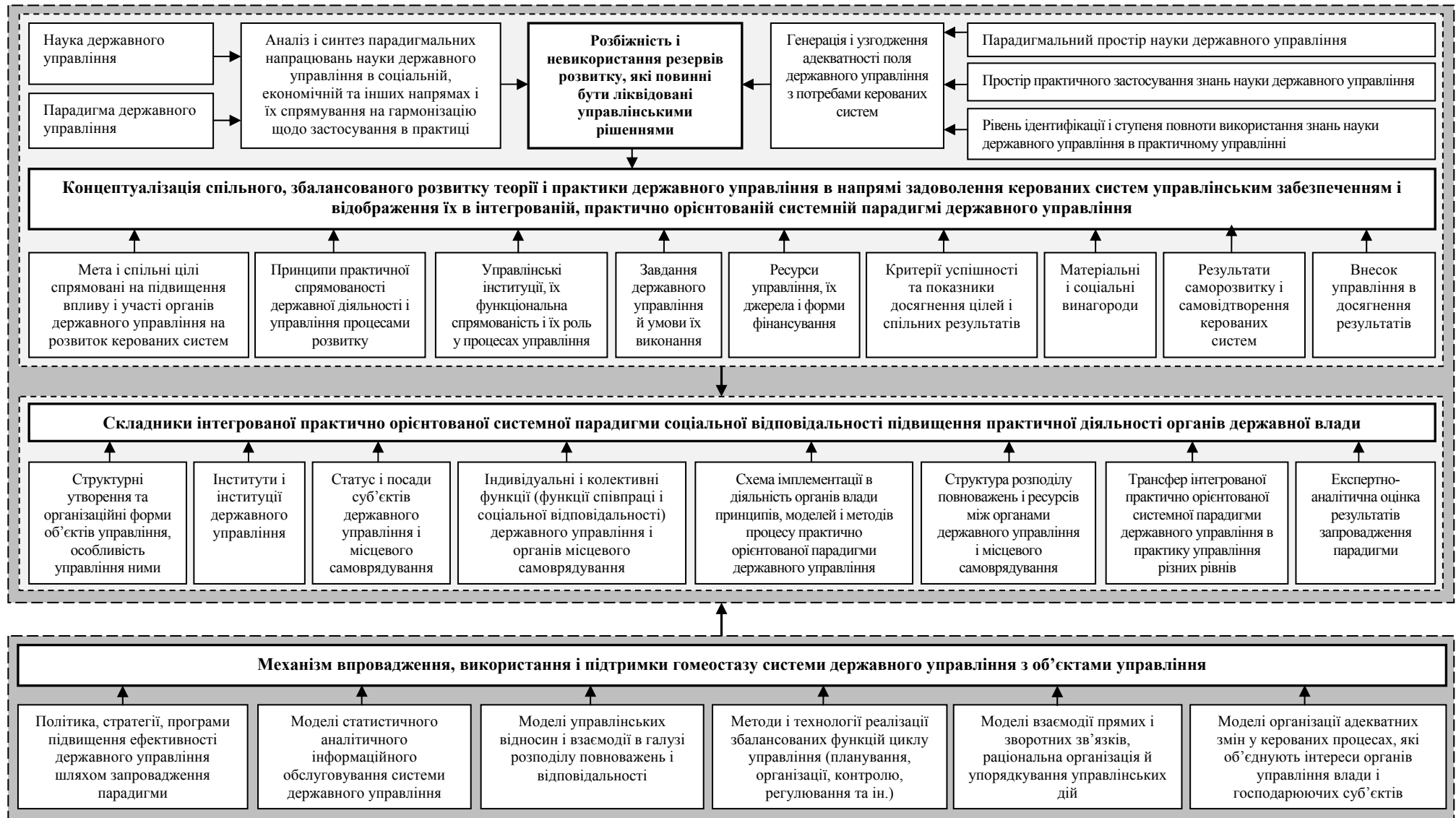

Рис. 1. Модель дослідження, розробки і реалізації інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління

Основні блоки проекту підвищення ефективності практичної діяльності органів влади, узагальнюючі існуючі парадигми державного управління, які в сукупності реалізуються в моделі інтегрованої практично-орієнтованої системної парадигми державного управління наведено на рис. 2. Виокремленні кроки систематизуються в окремі внутрішньо пов'язані блоки. Їх сукупність являє собою основу плану проектної діяльності з розробки і обґрунтування пропонованого проекту.

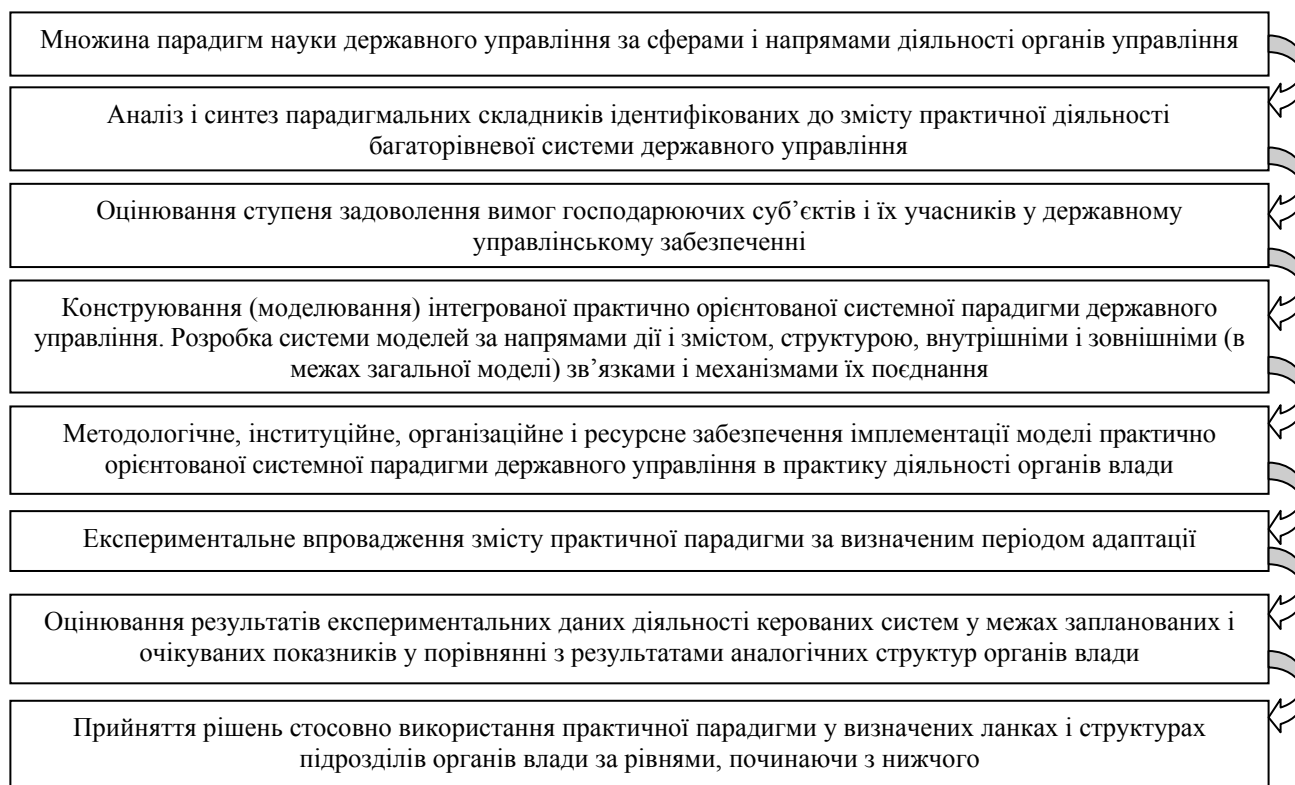

Рис. 2. Основні блоки проекту підвищення ефективності практичної діяльності органів державної влади

Основними процесами створення інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління соціально-економічним розвитком країни повинні стати подальші наукові дослідження в напрямі розробки методології і практики застосування багатокритеріального аналізу і експертизи якості державної влади у співставленні з аналізом керованих ними спільних і виробничих ланок суспільства на кожному ієрархічному рівні управління, як складних соціальних динамічних систем із притаманними їм характеристиками, параметрами і результатами діяльності. Вони повинні мати здатності до оцінювання впливу і участі органів влади в досягненні цільових результатів розвитку суспільства.

Необхідним є продовження досліджень з наукового обґрунтування побудови ланцюгів прямого і зворотного зв'язку органів влади із суспільними ланками, які підсилюватимуть і балансуватимуть їх взаємодію і удосконалюватимуть технології співробітництва у вирішенні соціально-економічних, екологічних і політичних проблем і проблем безпеки. Дослідження повинні фокусуватися на розгляді взаємодії органів державної влади як суб'єктів державного управління на різних щаблях, як соціальних динамічних, імовірнісних і багатопараметричних систем і їх функціонування з використанням проектно-цільового інформаційно-аналітичного та інформаційно-комп'ютерного супроводу. Розробка моделей формування і використання інституційного, організаційного інтелектуального і фінансового забезпечення процесів практичного впливу і співробітництва суб'єктів і суб'єкто-об'єктів управління в усіх суспільних ланках повинна проводитися з урахуванням вимог суспільства і пріоритетних стратегій його розвитку. Для вирішення цього найскладнішого національного завдання влади необхідно створити міждисциплінарні колективи дослідників з метою динамічного поєднання теорій державного управління і методології досліджуваних його різних систем знань та об'єднання напрямків і сфер їх діяльності в практиці державного управління.

Висновки і перспективи подальших досліджень. В останнє десятиріччя спостерігається велика увага до досліджень науки державного управління і її парадигмальних основ. Під активізацію наукових досліджень свідчить низка запропонованих ученими категорій і видів «парадигм державного управління, її генези і наступності наукових досліджень, пов'язаних із періодом встановлення державності в Україні і формуванням моделей її розвитку» [27].

У змісті різновидів парадигм є багато спільного, хоча вони і розглядаються під різним кутом зору, мають різноцільову спрямованість. Тому надати перевагу окремій із них з метою поглиблення практичної важливості й практичного підґрунтя діяльності органів державної влади, спрямованої на забезпечення процесу розвитку країни, неможливо.

Подальший розвиток науки державного управління в площині її практичного використання потребує відповідної інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми державного управління розвитком країни, яка б була представлена сукупністю досягнень існуючих і прийнятих парадигм науки державного управління з доповненням її особливими формами наукових досліджень практичного характеру, змісту, моделями практичної діяльності і участі органів державної влади в процесах розвитку керованих систем. Дослідження і проектування інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми управління сталим розвитком країни потребує перегляду і врахування структури всіх чинників, які визначені в існуючих парадигмах, і виділення з них тих, які сьогодні насамперед потрібні практиці управління. Необхідними є поєднання теорії і методології державного управління не тільки в межах кожної існуючої конкретної парадигми, а й за рівнями їх міждисциплінарного представлення, напрямками застосування і конкретною специфікою.

Запровадження органами влади запропонованих заходів щодо реалізації інтегрованої практично орієнтованої системної парадигми розвитку суспільства буде сприяти підвищенню ефективності діяльності державної влади, звуженню межі підпорядкування керованих систем керівним ланкам, створенню синергетичного ядра процесів розвитку і перетворенню управлінської діяльності на високопродуктивну працю в суспільному виробництві.

Список літератури.

1. Кун Т. Замечания на статью И. Лакатоса / Томас Кун // Структура научных революций : пер. с англ. / Т. Кун ; сост. В. Ю. Кузнецов. – М. : Изд-во АСТ, 2003. – С. 577 – 591.
2. Кун Т. Объективность, ценностные суждения и выбор теории / Т. Кун // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада : хрестоматия / сост. А. А. Печенкина. – М. : Логос, 1994. – с. 61 – 82.
3. Атаманчук Г. В. Государственное управление: организационно-функциональные вопросы : учеб. пособие / Г. В. Атаманчук. – М. : Экономика, 2000. – 302 с. – Сер. «Энциклопедия управленческих знаний».
4. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйко ; кол. авт. : В. Т. Білоус, С. Д. Дубенко, М. Я. Задорожна та ін. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2002. – 352 с.
5. Державне управління : підручник. У 2 т. Т. 1. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – Київ : Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – 564 с.
6. Ермолаева О. А. Основные принципы, методы и уровни современного парадигмального подхода / О. А. Ермолаева // Философия. Культурология. Вестник Нижегородского ун-та им. Н. И. Лобачевского. – Сер. «Социальные науки», 2008. – № 1(9). – С. 163. – 168.
7. Мартиненко В. М. Про діалектику формування «Публічного управління» як наукової категорії і дотичних до неї наукових понять / В. М. Мартиненко // Теорія та практика державного управління. – 2018. – № 3(62). – Режим доступу : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-3/doc/1/1_2.pdf.
8. Мартиненко В. М. Публічне управління XXI ст. – наукова парадигма становлення нового світового порядку / В. М. Мартиненко // Публічне управління XXI століття: Форсайтінг успіху : зб. тез XVI Міжнар. наук. конгресу, 21 квіт. 2016 р. – Харків : Магістр, 2016. – С. 60 – 64.
9. Червякова О. В. Зміна принципів та пріоритетів державного управління в умовах суспільних змін / О. В. Червякова // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – Вип. 1(45). – С. 34 – 40.
10. Червякова О. В. Перехід до парадигми розвитку механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін / О. В. Червякова // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 1(1). – С. 140 – 146. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2017_1%281%29__21.
11. Руденко О. М. Формування сучасної парадигми державного управління: історико-типологічний аспект / О. М. Руденко // Аналітика і влада: журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Ін-т проблем держ. упр. та місц. самоврядування. – Київ : НАДУ, 2012. – № 6. – С. 79 – 84.
12. Дзюндзюк В. Б. Створення підґрунтя для підвищення ефективності діяльності в органах діяльності / В. Б. Дзюндзюк, С. В. Марехін // Публічне управління XXI ст. : синтез науки і практики : зб. тез XIX Міжнар. наук. конгресу, Харків, 19 квіт. 2019 р. – Харків : Магістр, 2019. – С. 42 – 44.
13. Руденко О. М. Інтеграція як феномен суспільних трансформацій / О. М. Руденко // Міжнародний науковий вісник. – 2017. – Вип. 3(16). – С. 113 – 134.
14. Синергетическая парадигма: социальная синергетика : сб. ст. / Аванесова Г. А., Аршинов В. И., Астафьева О. Н. [и др.] ; ред.-сост. : Астафьева О. Н., Буданов В. Г. – М. : Прогресс – Традиция. – 2009. – 688 с.
15. Жовнірчук Я. Ф. Механізми публічного управління соціально-економічною безпекою держави / Я. Ф. Жовнірчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 6. – С. 71 – 76.
16. Лі Жуйтін. Концепція нового державного управління Т. Геблера та Д. Обзорна: теоретичні засади та практики: автореф. дис. ... канд. держ. упр.: 25.00.01 / Лі Жуйтін; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Івано-Франківськ, 2016. – 22 с.
17. Соскін О. І. Глобальна модель політичної та економічної влади: трансформація парадигми / О. І. Соскін, Н. О. Матвійчук-Соскіна // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 9-10(1). – С. 4 – 9.
18. Бакуменко В. Д. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління / В. Д. Бакуменко, С. А. Попов // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. –

2015. – Вип. 45. – С. 21 – 28.

19. Попов С. А. Державно-управлінські нововведення: теорія, методологія, практика : монографія / С. А. Попов. – Одеса : ОРИДУ НАДУ, 2014. – 296 с.

20. Сталий розвиток – ХХІ століття: управління, технології, моделі : монографія / Аверкіна М.Ф., Андреева Н. М., Балджи М. Д. [та ін.] / за наук. ред. Хлобистова Є.В. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2014. – 540 с.

21. Воронкова В. Г. Формування постнеокласичної парадигми сучасного менеджменту в умовах глобалізації / В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 38. – С. 13 – 29.

22. Утюж І. Г. Цивілізаційна парадигма освіти: теоретико-методологічний аспект / І. Г. Утюж // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 38. – С. 60 – 67.

23. Бакуменко В. Д. Статті до базового підручника з державного управління / В. Д. Бакуменко // Збірник вибраних наукових праць. У 4 ч. Ч. 4. – Київ : АМУ, 2016. – 265 с.

24. Кови С. Лідерство, основанное на принципах: пер. с англ. / Стивен Кови; 2-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 302 с.

25. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко. – Київ : УАДУ. – 2000. – 328 с.

26. Потенціал розвитку територій: методологічні засади формування і нарощення : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, М. А. Латинін [та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 362 с.

27. Андрейчук Н. Парадигма – як термін / Надія Андрейчук. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/52_3.pdf.

28. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] – Київ : НАДУ, 2011.

References.

1. Kun, T. (2003), *Zamechanija na stat'ju I. Lakatosa* [Comments on the article by I. Lakatos], *Struktura nauchnyh revoljucij*, AST, Moskva, Rossija.

2. Kun, T. (1994), *Ob#ektivnost', cennostnye suzhenija i vybor teorii* [Objectivity, value judgments and choice of theory], *Sovremennaja filosofija nauki: znanie, racional'nost', cennosti v trudah myslitelej Zapada: hrestomatija*, Logos, Moskva, Rossija.

3. Atamanchuk, G. V. (2000), *Gosudarstvennoe upravlenie: organizacionno-funkcional'nye voprosy* [Public Administration: Organizational and Functional Issues], *Ekonomika*, Moskva, Rossija.

4. Bilous, V. T., Dubenko, S. D., Zadorozhna, M. Ya. and in. (2002), *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: naukovі, pravovі, kadrovі ta orhanizatsijni zasady* [State control in Ukraine: science, law, personnel and organization ambush], *Nats. un-tu «L'vivs'ka politekhnika»*, L'viv, Ukraine.

5. *Derzhavne upravlinnia* (2012), [Governance], *pidruchnyk*; red. kol.: Yu. V. Kovbasiuk (holova), K. O. Vaschenko (zast. holovy), Yu. P. Surmin (zast. holovy) [та ін.], У 2 т. Т. 1., НАДУ, Kyiv; Dnipropetrovs'k, Ukraine.

6. Ermolaeva O. A. (2008), “Basic principles, methods and levels of the modern paradigm approach”, *Filosofija. Kul'turologija. Vestnik Nizhegorodskogo un-ta im. N. I. Lobachevskogo*, vop. 1(9), pp. 163. – 168.

7. Martynenko, V. M. (2018), “On the dialectic of the formation of "Public administration" as a scientific category and related scientific concepts”, *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, [Online], vop. 3(62), available at: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-3/doc/1/1_2.pdf.

8. Martynenko, V. M. (2016), “Public administration of the 21st century is a scientific paradigm for the creation of a new world order”, *Publichne upravlinnia KhKhI st.: syntezy nauky i praktyky*, *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij nauk. konhresu*, Kharkiv, Ukraine, pp. 60 – 64.

9. Cherviakov, O. V. (2014), “Changing principles and priorities of public administration in the face of social change”, *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*. vop. 1(45), pp. 34 – 40.

10. Cherviakov, O. V. (2017), “Transition to the paradigm of development of mechanisms of transformation of public administration in the conditions of social change”, *Naukovyj visnyk Polissia*. vop. 1(1), pp. 140 – 146.

11. Rudenko, O. M. (2012), “Formation of the modern paradigm of public administration: historical and typological aspect”, *Analitika i vlada*, vop. 6, pp. 79 – 84.

12. Dziundziuk, V. B. and Mariekhin, S. V. (2019), “Creating a basis for improving the efficiency of activities in the bodies of activity”, *Publichne upravlinnia KhKhI st.: syntezy nauky i praktyky*, *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij nauk. konhresu*, Kharkiv, Ukraine, pp. 42 – 44.

13. Rudenko, O. M. (2017), “Integration as a phenomenon of social transformation ” *Mizhnarodnyj naukovyj visnyk*, vop. 3(16), pp. 113 – 134.

14. Avanesova, G. A., Arshinov, V. I., Astafeva, O. N. and [i dr.] (2009), *Sinergeticheskaja paradigma: social'naja sinergetika* [Synergetic paradigm: social synergetics], *Progress – Tradicija*, Moskva, Rossija.

15. Zhovnirchuk, Ya. F. (2019), “Mechanisms of public management of the socio-economic security of the state”, *Investysii: praktyka ta dosvid*, vop. 6, pp. 71 – 76.

16. Zhujtin, Li. (2016), “The concept of the new government of T. Gebler and D. Obzorna: theoretical principles and practices”, Ph.D. Thesis, *derzh. upr. Taras Shevchenko National University of Kyiv*, Kyiv, Ukraine.

17. Soskin, O. I. and Matvijchuk-Soskina, N. O. (2014), “A global model of political and economic power: a

paradigm transformation”. *Ekonomichnyj chasopys-KhKhI*, vop. 9-10(1), pp. 4 – 9.

18. Bakumenko, V. D. and Popov, S. A. (2015), “The paradigm of innovative development of society: modern concepts of public administration reform”, *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vop. 45, pp. 21 – 28.

19. Popov, S. A. (2014), *Derzhavno-upravlins'ki novovvedennia: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Public administration innovations: theory, methodology, practice], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine.

20. Averkyna, M. F., Andrieieva, N. M. and Baldzhy, M. D. (2014), *Stalyj rozvytok – KhKhI stolittia: upravlinnia, tekhnolohii, modeli* [Sustainable development – 21st century: management, technologies, models], Chabanenko Yu. A, Cherkasy, Ukraine.

21. Voronkova, V. H. (2009), “Formation of postneoclassical paradigm of modern management in the conditions of globalization”, *Humanitarnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vop. 38, pp. 13 – 29.

22. Utiuzh, I. H. (2009), “The civilization paradigm of education: a theoretical and methodological aspect”, *Humanitarnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vop. 38, pp. 60 – 67.

23. Bakumenko, V. D. (2016), *Statti do bazovoho pidruchnyka z derzhavnoho upravlinnia* [Articles on a basic textbook on public administration], AMU, Kyiv, Ukraine.

24. Kovi S. (2009), *Liderstvo, osnovannoe na principah* [Principle Leadership] 2-e izd, Al'pina Biznes Buks, Moskva, Rossija.

25. Bakumenko, V. D. (2000), *Formuvannia derzhavno-upravlins'kykh rishen': problemy teorii, metodolohii, praktyky* [Formation of state-administrative decisions: problems of theory, methodology, practice], UADU, Kyiv, Ukraine.

26. Bobrovs'ka O. Yu., Krushel'nyts'ka, T. A. and Latynin, M. A. (2017), *Potentsial rozvytku terytorij: metodolohichni zasady formuvannia i naroschennia* [Territorial development potential: methodological principles of formation and extension], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.

27. Andrejchuk, N. “Paradigm is like a term”, available at: http://vlp.com.ua/files/52_3.pdf. (Accessed 4 December 2019)

28. *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of Public Administration] (2011), u 8 t., NADU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2020 р.